

BÖLÜM 40

1-MARDİN: İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI VE TEK PARTİ DÖNEMİ

1-İkinci Dünya Savaşı Yılları ve Türkiye'nin Dış Politikası

Türkiye Cumhuriyeti, 1920'li ve 1930'lu yıllarda iç ve dış sorunları başarıyla çözmüş, önemli kalkınma hamleleri gerçekleştirmişti. Bu dönemde **Mustafa Kemal Atatürk'ün “Yurtta sulh, cihanda sulh!” ilkesini** temel alan dış politika, Türkiye'ye uluslararası alanda saygın bir konum kazandırmıştı. Ancak bu idealist hedef, dünya devletleri için geçerli olmadı ve Atatürk'ün vefatından yaklaşık bir yıl sonra İkinci Dünya Savaşı patlak verdi.

İsmet İnönü yönetimindeki tek parti dönemi Türkiye'si, İkinci Dünya Savaşı başladığında tarafsız kalarak toprak bütünlüğünü korumayı esas alan bir politika izledi. Aslında Türkiye'nin asıl amacı **“tarafsız olmaktan çok, savaşın dışında kalabilmektir.”** Yeni kurulmuş 16 yıllık bir devletin böylesine büyük bir savaşın yükünü kaldıramayacağı aşikardı. Jeopolitik konumu nedeniyle hem Mihver hem de Müttefik Devletler Türkiye'yi kendi yanlarında savaşa çekmek için büyük çaba sarf etti, ancak Türkiye savaşın sonuna kadar bu baskılara direnmeyi başardı.

2-İkinci Dünya Savaşı'nın Türkiye Üzerindeki Etkileri ve Alınan Tedbirler

İnsanlık tarihinin en kanlı çatışması olan İkinci Dünya Savaşı sona erdiğinde, 60 ila 65 milyon insanın hayatını kaybettiği tahmin edilmektedir. Türkiye, **Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün diplomatik dehası** sayesinde savaşa fiilen girmeyerek bu büyük felaketin dışında kalmayı başarmış ve “Yurtta sulh, cihanda sulh” ilkesinin en önemli uygulayıcısı olmuştur.

Ancak savaşa girilmese de, İkinci Dünya Savaşı'nın Türkiye ekonomisi üzerinde ciddi olumsuz etkileri oldu. Savunma ihtiyaçlarını karşılamak, artan enflasyon ve karaborsacılıkla mücadele etmek amacıyla çeşitli tedbirler alındı. Bu tedbirlerin başında, özellikle gayrimüslim ticaret erbabını hedef alan ve 11 Kasım 1941 tarihinde çıkarılan **Varlık Vergisi Kanunu** geliyordu.

Varlık Vergisi, savaş yıllarında artan enflasyon, karaborsacılık ve bu yolla aşırı kazanç sağlayan bir zümrenin ortaya çıkmasıyla oluşan gelirlerin vergilendirilmesi amacıyla konmuştu. Uygulama yaklaşık 1,5 yıl sürdü ve ödeme yapamayanlar **Aşkale'deki çalışma kamplarına** gönderildi. Bu karar, özellikle o dönemin ticaret ve finans şirketlerinin önemli bir kısmını elinde tutan Yahudi, Rum ve Ermeni gibi gayrimüslim azınlıkları etkiledi. Bu azınlık grupları nüfusun yalnızca yüzde 1'ini oluşturmalarına rağmen, vergi yükümlülüğünü yerine getiremeyenler ağır bedeller ödedi. Uygulama 6 ay sonra kaldırılrsa da, azınlıkların ekonomik faaliyetleri büyük ölçüde sekteye uğradı ve devlete olan güven sarsıldı. Bununla birlikte, bu uygulama sonucunda Türkler ekonomik hayat içinde daha fazla yer almaya başladı.

3-Çok Partili Hayata Geçiş Süreci

İkinci Dünya Savaşı 1945'te demokrasilerin zaferiyle sonuçlandığında, Türkiye de bu küresel değişim rüzgârından etkilendi. Ülkede, özellikle basın ve aydın çevrelerinde, **demokrasi arzusu** yüksek sesle dillendirilmeye başlanmıştı. Öte yandan, savaşın galiplerinden Sovyetler Birliği lideri Stalin, Türkiye'den Kars, Ardahan ve Artvin'i talep ediyordu. Bu durum, Türkiye'yi ABD ve İngiltere'ye yaklaştırdı.

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, 19 Mayıs 1945'te yaptığı konuşmada çok partili hayata geçiş arzusuna yeşil ışık yaktı. TBMM içinde muhalefet, 1945 bütçe görüşmelerinde gün yüzüne çıkmıştı. Atatürk'ün son başbakanı **Celâl Bayar**, Adnan Menderes, Feridun Fikri Düşünsel, Yusuf Hikmet Bayur ve Emin Sazak bütçeye red oyu verdiler.

Asıl kırılma noktası ise **Çiftçiye Topraklandırma Kanunu** görüşülürken yaşandı. Tasarının bazı maddeleri sert eleştirilere maruz kaldı. Bu tartışmalar sürerken Celâl Bayar, Adnan Menderes, Fuad Köprülü ve Refik Koraltan, CHP Grubuna **Dörtlü Takrir** adlı bir önerge sundular. Önerge, ülke ve parti yönetiminde daha özgürlükçü düzenlemeler yapılmasını öngörüyordu. Ancak Dörtlü Takrir'in reddedilmesi (12 Haziran 1945) üzerine Menderes ve Köprülü, Vatan Gazetesi'nde CHP iktidarına karşı sert yazılar yazmaya başladılar. Sonuç olarak Menderes, Koraltan ve Köprülü partiden ihraç edildi (Eylül 1945). Aynı gruptan Celâl Bayar ise önce milletvekilliğinden, ardından da CHP'den istifa etti.

Celâl Bayar, 1 Aralık 1945'te yeni bir parti kuracaklarını açıkladı. Cumhurbaşkanı İnönü'den gerekli desteği aldıktan sonra, **7 Ocak 1946'da Demokrat Parti (DP)** kuruldu.

4-Demokrat Parti'nin Yükselişi ve 1950 Seçimleri

Demokrat Parti, programını **liberalizm ve demokrasi** ilkeleri etrafında şekillendirdi. CHP'nin devletçi ekonomi politikalarının aksayan yönlerini vurgulayarak kendisini ayırttırdı. Başlangıçtaki tereddütler dağıldıkça, DP'nin geniş kitleler tarafından desteklendiği görüldü. İktidardaki CHP de bu durumu fark etti.

Meclis, tek dereceli seçim kanununu ve 21 Temmuz 1946'da seçimlerin yapılmasını kabul ederek dağıldı. DP, başlangıçta seçime katılıp katılmama konusunda kararsız kalsa da sonunda katılmaya karar verdi. İktidarın basın üzerindeki baskısı arttı ve bozulan ekonomi nedeniyle 7 Eylül 1946'da Türk Lirası'nın değeri düşürüldü. Bu olay, DP'ye daha fazla destek kazandırırken iktidarın gücünü yitirmesine neden oldu.

1947 bütçe görüşmelerinde Başbakan Recep Peker ile DP'liler arasında sert tartışmalar yaşandı ve DP, TBMM'yi terk etti. Cumhurbaşkanı İnönü'nün araya girmesiyle sorun aşıldı. DP, 7 Ocak 1947'de ilk kurultayını yaparak özgürlük ve demokrasi arzularını bir kez daha vurgulayan **“Hürriyet Misakı”**nı kabul etti.

İktidarın DP'ye yönelik sert hücumları başladı. Ancak Haziran ayında İnönü ile Bayar arasında yapılan görüşmeler sonucunda, İnönü 12 Temmuz 1947'de **“12 Temmuz Beyannamesi”**ni yayınladı. Beyannamede, siyasal partilerin Türk demokrasisinin vazgeçilmez unsurları olduğu vurgulandı. Başbakan Recep Peker ayrıldı, yerine Hasan Saka getirildi.

DP içinde bu yumuşama ve iktidarla düzelen ilişkiler tepki çekti ve bunun **“güdümlü demokrasi”** olduğunu öne süren bir grup partiden ayrıldı. Bu grubu oluşturan Fevzi Çakmak, Yusuf Hikmet Bayur, Kenan Öner, Osman Bölükbaşı, Sadık Aldoğan ve Yusuf Kemal Tengirşenk, 20 Temmuz 1948'de **Millet Partisi'ni (MP)** kurdu. Böylece 12 Temmuz Beyannamesi ile hem CHP hem de DP sertlik yanlısı gruptan kurtulmuş oldu.

DP, 17 Ekim 1948 ve 16 Ekim 1949 ara seçimlerine, seçime güven duymadığı için MP ile birlikte katılmadı. İkinci büyük kurultayını 20 Haziran 1949'da yapan DP, milletvekili adaylarının %80'inin örgütün saptamasını kabul etti ve seçimlerde alınan oylara sahip çıkılmasını içeren **“Milli Teminat Andı”**nı kabul etti. İktidar bu anda **“Milli Husumet Andı”** adını taktı.

Nihayet, **16 Şubat 1950'de gizli oy, açık tasnif ve yargı denetimini** kabul eden, Yargıtay ve Danıştay üyelerinden oluşan bir Yüksek Seçim Kurulu'nu öngören

seçim yasası kabul edildi. DP bu kanuna nispi temsil ilkesini koyduramasa da, bu şartlar altında Türkiye, **14 Mayıs 1950 seçimlerine** gitti.

5-”Beyaz Devrim” ve Yeni Bir Dönemin Başlangıcı

14 Mayıs 1950 seçimleri, Türkiye’de 27 yıllık tek parti devrini sona erdirdi. 1923’ten beri ülkeyi tek başına idare eden Cumhuriyet Halk Partisi iktidarı, **halkoyu ile Demokrat Parti’ye devredildi**. Seçim sonuçlarına göre DP %52.7 oy alarak 408 milletvekilliği kazanırken, CHP %39.4 ile 69 milletvekili ile temsil edilme hakkı kazandı. Millet Partisi 1, bağımsızlar ise 9 milletvekili elde etti. Atatürk’ten sonra 11,5 yıldır cumhurbaşkanlığı görevinde bulunan İsmet İnönü artık ana muhalefet lideriydi.

22 Mayıs 1950 günü TBMM açıldı. Refik Koraltan başkanlığa seçildi. Ardından yapılan cumhurbaşkanlığı oylamasında DP Genel Başkanı ve İzmir Milletvekili **Celâl Bayar**, 453 milletvekilinin katıldığı oylamada 387 oy alarak Türkiye Cumhuriyeti’nin üçüncü cumhurbaşkanı seçildi. Hükümeti kurma görevi DP Aydın Milletvekili **Adnan Menderes’e** verildi. Menderes, Cumhuriyet’in 19. hükümetini kurdu ve 2 Haziran’da güvenoyu aldı. 9 Haziran 1950’de DP Genel İdare Kurulu, Adnan Menderes’i genel başkanlığa seçti.

Dünyada ender görülen bir olay gerçekleşmişti: Uzun yıllar ülkeyi kendi otoritesiyle yöneten iktidar, tamamen serbest, hür, kansız ve hilesiz bir seçimle yerini bir başka partiye bırakmıştı. Bu yüzden **1950 seçimleri tarihimizde “Beyaz Devrim” olarak adlandırılmıştır.**

Yeni hükümet programında **“devri sabık” yapılmayacağı** belirtilerek, 27 yıllık dönemin hesabının sorulmayacağı açıklandı. Ancak DP’nin yasal anlamdaki ilk önemli çalışması, **Arapça ezan yasağını kaldırmak oldu** (16 Haziran 1950). Radyoda dini yayınlar yapılması ve mevlit yayınlanması üzerindeki yasaklar da kaldırıldı.

5-Tek Parti Dönemi Hükümetleri (1937-1939)

Bu bölümde, Mardin’in de içinde bulunduğu tek parti dönemindeki bazı hükümetler kronolojik olarak yer almaktadır:

1. 9. Bayar Hükümeti (1 Kasım 1937 - 11 Kasım 1938): 20 Eylül 1937’de İsmet İnönü’nün başbakanlıktan izinli ayrılmasıyla Başbakan Vekili olan Celal Bayar, İnönü’nün istifası üzerine Mustafa Kemal Atatürk tarafından başbakanlığa atandı. 8 Kasım 1937’deki güven oylama-

sında 364 milletvekilinin tamamı kabul oyu kullandı. Atatürk'ün vefatı üzerine İnönü'nün Cumhurbaşkanı seçilmesiyle, yeni hükümetin kurulması için Bayar istifa etti.

2. 10. II. Bayar Hükümeti (11 Kasım 1938 - 25 Ocak 1939): Cumhurbaşkanı İsmet İnönü tarafından hükümeti kurma görevi İzmir Milletvekili Celal Bayar'a verildi. 16 Kasım 1938'deki güven oylamasında 342 oyun tamamı kabul çıktı. Bayar'ın, parti divanında seçim kararı alınması üzerine başbakanlıktan çekilmesiyle hükümet sona erdi.

3. 11. I. Saydam Hükümeti (25 Ocak 1939 - 3 Nisan 1939): Celal Bayar'ın istifasından sonra hükümeti kurma görevi Cumhurbaşkanı İsmet İnönü tarafından İstanbul Milletvekili Refik Saydam'a verildi. 27 Ocak 1939'daki güven oylamasında 341 oyun tamamı kabul çıktı. Oylamaya 57 milletvekili katılmadı. Hükümet, 1939'da yapılan genel seçimler nedeniyle sona erdi.

Bu dönemde Mardin başta eğitim olmak üzere gençliğe önemin birinci öncelik olduğunun bir başka kanıtı Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Cumhuriyeti emanet ettiği Mardin Gençliği fotoğrafı altadır.⁴³

İkinci resim ⁴⁴

⁴³ BİR ZAMANLAR MARDİN'DE 19 MAYIS ETKİNLİĞİ - 1937 Beşir Güreli Arşivi

⁴⁴ BİR ZAMANLAR MARDİN'DE CUMHURİYET BAYRAMI - 1952 Seckin Erdem Paylaşımı

Üçüncü ve dördüncü resim ⁴⁵

TBMM VI. Dönem (1939) Mardin Milletvekilleri şunlardır:

- İrfan Ferit ALPAYA
- Muhittin BİRGİN
- Seyfi DÜZGÖREN
- Hasan Edip ERGİN
- Ali Rıza ERTEN
- Ali Rıza LEVENT
- Hasan Safeyettin MENEMENCİOĞLU
- Halit ONARAN

⁴⁵ BİR ZAMANLAR MARDİN'DE BAYRAM MERASİMİ – 1935

Tek Parti Dönemi Hükümetleri (1937-1950)

Bu bölümde, Mardin'in de içinde bulunduğu tek parti dönemindeki bazı önemli hükümetler kronolojik olarak yer almaktadır:

- **9. Bayar Hükümeti (1 Kasım 1937 - 11 Kasım 1938):** 20 Eylül 1937'de İsmet İnönü'nün başbakanlıktan izinli ayrılmasıyla Başbakan Vekili olan Celal Bayar, İnönü'nün istifası üzerine Mustafa Kemal Atatürk tarafından başbakanlığa atandı. 8 Kasım 1937'deki güven oylamasında 364 milletvekilinin tamamı kabul oyu kullandı. Atatürk'ün vefatı üzerine İnönü'nün Cumhurbaşkanı seçilmesiyle, yeni hükümetin kurulması için Bayar istifa etti.
- **10. II. Bayar Hükümeti (11 Kasım 1938 - 25 Ocak 1939):** Cumhurbaşkanı İsmet İnönü tarafından hükümeti kurma görevi İzmir Milletvekili Celal Bayar'a verildi. 16 Kasım 1938'deki güven oylamasında 342 oyun tamamı kabul çıktı. Bayar'ın, parti divanında seçim kararı alınması üzerine başbakanlıktan çekilmesiyle hükümet sona erdi.
- **11. I. Saydam Hükümeti (25 Ocak 1939 - 3 Nisan 1939):** Celal Bayar'ın istifasından sonra hükümeti kurma görevi Cumhurbaşkanı İsmet İnönü tarafından İstanbul Milletvekili Refik Saydam'a verildi. 27 Ocak 1939'daki güven oylamasında 341 oyun tamamı kabul çıktı. Oylamaya 57 milletvekili katılmadı. Hükümet, 1939'da yapılan genel seçimler nedeniyle sona erdi.
- **12. II. Saydam Hükümeti (3 Nisan 1939 - 9 Temmuz 1942):** Seçimler sonrasında oluşan yeni parlamentoda hükümeti kurma görevi Cumhurbaşkanı İsmet İnönü tarafından yeniden İstanbul Milletvekili Refik Saydam'a verildi. 424 üyeli TBMM'de 10 Nisan 1939'da yapılan güven oylamasında 389 oy kullanıldı ve tamamı kabul çıktı. 35 milletvekili oylamaya katılmadı. Refik Saydam'ın görevi başında vefat etmesiyle hükümet sona erdi.
- **13. I. Saraçoğlu Hükümeti (9 Temmuz 1942 - 9 Mart 1943):** Refik Saydam'ın vefatı üzerine hükümeti kurma görevi Cumhurbaşkanı İsmet İnönü tarafından İzmir Milletvekili Şükrü Saraçoğlu'na verildi. 5 Ağustos 1942'de yapılan güven oylamasında kullanılan 381 oyun tamamı kabul çıktı. 45 milletvekili oylamaya katılmadı. Hükümet, 1943'te yapılan genel seçimler nedeniyle sona erdi.

- **15. Peker Hükümeti (7 Ağustos 1946 - 10 Eylül 1947):** 1946 seçimleri sonrasında oluşan yeni parlamentoda hükümeti kurma görevi Cumhurbaşkanı İsmet İnönü tarafından Kütahya Milletvekili Recep Peker'e verildi. 465 üyeli TBMM'de 14 Ağustos 1946'da yapılan güven oylamasına katılan 431 milletvekilinin 378'i kabul, 53'ü ret yönünde oy kullandı. 30 milletvekili oylamaya katılmadı. Muhaliflerinin artan baskısı sonucunda, Başbakan Recep Peker sağlık sorunlarını neden göstererek istifa etti.
- **16. I. Saka Hükümeti (10 Eylül 1947 - 10 Haziran 1948):** Peker'in istifasının ardından hükümeti kurma görevi Cumhurbaşkanı İsmet İnönü tarafından Trabzon Milletvekili Hasan Saka'ya verildi. 13 Ekim 1947'de yapılan güven oylamasında kullanılan 411 oyun 362'si kabul, 49'u ret çıktı. 54 milletvekili oylamaya katılmadı. Hasan Saka, muhalefete gereğinden fazla ödün vermekle suçlandı ve görevinden istifa etti.
- **17. II. Saka Hükümeti (10 Haziran 1948 - 16 Ocak 1949):** Hükümeti kurma görevi Cumhurbaşkanı İsmet İnönü tarafından yeniden Trabzon Milletvekili Hasan Saka'ya verildi. 18 Haziran 1948'de yapılan güvenoylamasına katılan 348 milletvekilinin 308'i kabul, 40'ı ret yönünde oy kullandı. 104 milletvekili ise oylamaya katılmadı. Hasan Saka, eleştirilere uğrayınca görevinden istifa etti.
- **18. Günaltay Hükümeti (16 Ocak 1949 - 22 Mayıs 1950):** Hükümeti kurma görevi Cumhurbaşkanı İsmet İnönü tarafından Sivas Milletvekili Şemsettin Günaltay'a verildi. 24 Ocak 1949'da yapılan güven oylamasına katılan 391 milletvekilinin 349'u kabul, 42'si ret yönünde oy kullandı. 68 milletvekili oylamaya katılmadı. Hükümet, 1950'de yapılan genel seçimler nedeniyle sona erdi.

1938–1950 Cumhuriyetin ilk yıllarında Mardin Valileri

Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün vefatından sonra atanan tüm valiler bir yıldan fazla görev yapmadıkları görülmektedir. Bu durum Mardin'in kalkınmasından önemli atılımın olmadığı bir dönem olduğu görülmektedir. Cumhuriyet ilk yıllarında yaşanan ve kendini her sahada gösteren sosyal ve kültürel gelişmelerin doğal seyrinde ilerlediğini görülmektedir.

Yıllar	Adı Soyadı	Resmi
1938-1939	Ömer Cevat ÖKTEM	
1940-1942	Kudret KANTOĞLU	
1942-1943	Reşit DEMİRTAŐ	
1943-1944	Muhtar AKMAN	

1938-1950 Yıllarında Mardin Belediye Başkanları

1397-1943 Abdulkadir Kalav Belediye başkanlığı dönemi. Mardin bu dönemde sosyal ve kültürel hayatın dünyada hüküm sürmekte olan ağır savaş şartlarına rağmen gelişim ve değişimin olduğu bir dönem olduğu görülmektedir.

1939 Mardin’de sosyal hayat Mardin Eşrafından Ensari Ailesi

MARDİN’DE ENSARİ BÜYÜKLERİ - 1939

Hiç biri hayatta olmayan Ensari Büyüklerine Allahtan rahmet dileriz.⁴⁶

AYAKTAKİLER SOLDAN SAĞA DOĞRU 1. Cemal oğlu Abdullatif, 2. Zeki oğlu Mehmet, 3. Nuri oğlu Arif, 4. Hüseyin oğlu Nüzhet, 5. Nuri oğlu Seyit Ahmet, 6. Nuri oğlu Abdurrahim, 7.Tahir oğlu Selahattin, 8.Tahir oğlu İsmail, 9.Şakir oğlu Hikmet, 10.Tahir oğlu Nusret, 11.Nuri oğlu Abdullah 12. Nuri oğlu Cemil, 13.Cemal oğlu İsmet. OTURANLAR SAĞDAN SOLA DOĞRU 14. Eyüp oğlu Beşir, 15.M.Ali oğlu Seracettin, 16. M.Ali oğlu Hadi, 17. Kasım oğlu Seyfettin, 18. Mahmut oğlu Ahmet, 19. Sait oğlu Cemal (Mehmet Sadri

⁴⁶ facebook.com . Mehmet Sadri Ensari Arşivi

Ensari'nin babası), 20. Halit oğlu Zeki. ÇÖMELMİŞ OLANLAR 21. Tevfik oğlu Baki, 22. Gafur oğlu Abdulkerim, 23. İsmail oğlu Hasan, 24. Tahir oğlu Hamit, 25. Şakir oğlu Neşet, 26. Mahmut oğlu Abdurrezzak, 27. Nuri oğlu Selim, 28. Zeki oğlu Selahattin.

Mardin Öğretmenleri

BİR ZAMANLAR MARDİN MUALLİMLER BİRLİĞİ ETKİNLİĞİ 23 Mayıs 1933 Cumhuriyet Gazetesi Arşivi⁴⁷. Alttaki resim. Bu dönemin resimlere yansıyan asaletini göstermektedir.

Mardin'de Eğitim ve Öğretim

1940 lı yıllar Mardin Cumhuriyet İlkokulu Başöğretmen Tevfik ORAL, Öğretmen Fuat TUĞMANER⁴⁸

⁴⁷ facebook.com. Mehmet Selim Parlakoğlu Bir Zamanlar Mardin

⁴⁸ facebook.com. Mehmet Selim Parlakoğlu Bir Zamanlar Mardin-Davut Oral Arşivi

Cumhuriyetin ilk yıllarında Mardin de sosyal ve Kültürel hayatın ne kadar üst seviyelere çıktığının en güzel kanıtı bu resimlerdir.

d) Bir dönem Türk siyasi hayatına damgasını vuran Turgut Özal ve dönem Arkadaşları.⁴⁹

1940 yılında Mardin Protokolu

1944-1954 Yıllarında Mardin Valileri

⁴⁹ facebook.com . mehmet selim parlakoğlu 1942 YILI MARDİN İLK ELEME DEVRESİNDE ELEME HAKKINI KAZANAN ARKADAŞLAR ÖĞRETMENLERİYLE BERABER O YILLAR RAHMETLİ BABAM AVUKAT CEMİL ŞATANA KABATAŞ ERKEK LİSESİNİ KAZANIYOR RESİMDE RAHMETLİ TURGUT ÖZAL DA VAR Cavit ŞATANA Paylaşımı

⁵⁰ Facebook.com Mehmet Sadri Ensari arşivi

Yıllar	Adı Soyadı	Resmi
1944-1945	Cavit KINAY	
1945-1947	Ömer Yahya ERYETKİN	
1947-1949	Hikmet KUMBETLİOĞLU	
1949-1950	Fevzi TURGAY	
1950-1952	Rifat BİNGÖL	

Mardin 1946-1950 Belediye başkanı Mehmet Saraçoğlu dönemi. Bu dönemde Mardin sosyal ve Kültürel alanda belirgin ilerlemelerin sağlandığını görmekteyiz. Bu dönemde su sıkıntısı yaşanmış ve altyapı çalışmalarına girilmiş olmasına rağmen büyük bir başarı elde edilemediğini görmekteyiz.